ย่อวารสาร

การเปรียบเทียบระยะเวลาการใช้ยาต้านการแข็งตัวของเลือดนานหกสัปดาห์และนานสามเดือน ในการรักษาลิ่มเลือดอุดตันในหลอดเลือดดำในผู้ป่วยเด็กที่ใส่สายสวนหลอดเลือด

Six Weeks Versus 3 Months of Anticoagulant Treatment for Pediatric Central Venous Catheter-related Venous Thromboembolism

Rowenne Smith, Sophie Jones, MPhil and Fiona Newall. J Pediatr Hematol Oncol. 2017;39:518-23.

การใช้สายสวนหลอดเลือดเริ่มเข้ามาเป็นส่วนหนึ่งของการรักษาผู้ป่วยเด็กในปัจจุบันและยังเป็นปัจจัยกระตุ้นที่สำคัญที่สุดที่ทำให้เกิดลิ่มเลือดอุดตันในหลอดเลือดดำในเด็ก โดยคิดเป็นร้อยละ 80 ในผู้ป่วยเด็กแรกเกิดและร้อยละ 50 ในผู้ป่วยเด็ก การใช้สายสวนหลอดเลือดทำให้เกิดภาวะแทรกซ้อนทั้งในระยะสั้นและระยะยาว ภาวะแทรกซ้อนในระยะยาวที่สำคัญคือ ลิ่มเลือดกลับเป็นซ้ำในหลอดเลือดดำ postthrombotic syndrome (PTS) และผลข้างเคียงของยาต้านการแข็งตัวของเลือด

ในการศึกษาที่ผ่านมาพบว่าระยะเวลาที่ใช้ในการรักษาหกสัปดาห์อาจให้ผลเท่าๆ กันในเรื่องของผลข้างเคียงต่างๆ ที่ตามมาเมื่อเทียบกับการให้ยานานสามเดือน นอกจากนี้ยังพบว่าข้อดีของการให้ยาในระยะเวลาที่สั้นและยาวมีเท่าๆ กัน ถ้าการให้ยานานหกสัปดาห์ได้ผลดีจริง ก็อาจจะสามารถลดผลข้างเคียงของการใช้ยาต้านการแข็งตัวของเลือดในระยะเวลานานได้

การศึกษานี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาเกี่ยวกับ clinical outcomes ของการให้ยาต้านการแข็งตัวของเลือดนานหกสัปดาห์และสามเดือนในผู้ป่วยที่เป็นลิ่มเลือดอุดตันในหลอดเลือดดำของผู้ป่วยที่ใส่สายสวนหลอดเลือด เป็นการศึกษาแบบ retrospective โดยที่ระยะเวลาการให้ยาและการนัดติดตามอาการเป็นการตัดสินใจของแพทย์ผู้รักษาเอง

วิธีการศึกษาคือเป็น retrospective cohort ผู้ป่วยได้รับการรักษาด้วยยา low molecular weight heparin (LMWH) และหรือ unfractionated heparin (UFH) โดยผู้ป่วยได้รับการวินิจฉัยระหว่างเดือนพฤษภาคม 2550 ถึงเดือนธันวาคม 2557 เกณฑ์การคัดเข้าประกอบด้วย การวินิจฉัยต้องได้รับการยืนยันทางรังสีก่อน ส่วนเกณฑ์การคัดออกประกอบด้วย ผู้ป่วยมีอายุมากกว่า 18 ปี มีความจำเป็นที่จะต้องได้รับยาต้านการแข็งตัวของเลือดนานกว่า 12 สัปดาห์ และผู้ป่วยเด็กที่มีความต้องการใช้เครื่องช่วยหายใจ การเก็บข้อมูลประกอบไปด้วย demographic data ลักษณะของลิ่มเลือด เช่น ตำแหน่ง ขนาด ชนิด เป็นต้น ระยะเวลาการรักษาและการติดตามอาการหลังการรักษา หลังจากนั้นแบ่งผู้ป่วยออกเป็นสองกลุ่มคือกลุ่มที่ได้ LMWH น้อยกว่าหกสัปดาห์และกลุ่มที่ได้สามเดือน primary outcome คือ ลิ่มเลือดหายไปเมื่อจบการรักษา การติดตามอาการระยะยาว การกลับเป็นซ้ำของลิ่มเลือดและ postthrombotic syndrome

ทำการศึกษานาน 91 เดือน พบว่ามีผู้ป่วยทั้งหมด 74 คน โดยแบ่งเป็นให้ยานานหกสัปดาห์ 39 คน และให้ยานานสามเดือน 35 คน ในกลุ่มหกสัปดาห์พบว่าได้รับการวินิจฉัยจากการทำ Doppler ultrasound ทุกคน และนัดติดตามอาการด้วย ultrasound 33 คน ส่วนในกลุ่มสามเดือนมีการวินิจฉัยจาก Doppler ultrasound 32 คน (ร้อยละ 91.4)

หลังจบการรักษาพบว่าผู้ป่วยส่วนใหญ่มีนัดติดตามอาการด้วยภาพทางรังสีวินิจฉัย โดยคิดเป็นร้อยละ 84.6 ในกลุ่มหกสัปดาห์และร้อยละ 97.1 ในกลุ่มสามเดือน พบว่าลิ่มเลือดอุดตันในหลอดเลือดดำหายหมดร้อยละ 40 ในกลุ่มแรกและร้อยละ 11.8 ในกลุ่มที่สอง

นอกจากนี้ยังมีการติดตามระยะยาวด้วยภาพทางรังสีวินิจฉัยโดยจะทำหลังจากอันที่จบการรักษาอีกที พบว่าในกลุ่มหกสัปดาห์ได้รับการทำคิดเป็นร้อยละ 33.3 ส่วนกลุ่มสามเดือนคิดเป็นร้อยละ 31.4 โดยที่ค่ามัธยฐานการนัดติดตามอาการระยะยาวอยู่ที่ 130 วัน ในกลุ่มหกสัปดาห์ และ 379 วันในกลุ่มสามเดือน ถ้าดูจาก ultrasound ล่าสุด พบว่าลิ่มเลือดอุดตันในหลอดเลือดดำหายขาดคิดเป็นร้อยละ 61.5 ในกลุ่มหกสัปดาห์และร้อยละ 9.1 ในกลุ่มสามเดือน

เมื่อเทียบกับการศึกษาที่ผ่านๆ มาพบว่า demographic ของผู้ป่วยคล้ายกัน เช่น อายุ และลักษณะของลิ่มเลือด มีค่ามัธยฐานของอายุที่ 3 ถึง 4 เดือนคล้ายกัน แต่ในการศึกษานี้พบว่ามีอัตราการนัดติดตามอาการที่ต่ำในทั้งสองกลุ่มเนื่องจากเป็นการศึกษา

แบบ retrospective การศึกษานี้พบว่าผู้ป่วยที่ได้มานัดติดตามอาการไม่มีการกลับเป็นซ้ำของลิ่มเลือดเลยซึ่งต่างจากการศึกษาที่ผ่านๆ มาที่มีการกลับเป็นซ้ำของลิ่มเลือดคิดเป็นร้อยละ 3.3 ถึง 21 ในการศึกษานี้การนัดติดตามอาการมีระยะเวลาที่สั้นซึ่งอาจจะทำให้ไม่นานพอที่จะเกิดการกลับเป็นซ้ำของลิ่มเลือด ทั้งนี้การศึกษาในผู้ใหญ่พบว่าอัตราที่ลิ่มเลือดกลับเป็นซ้ำเพิ่มมากขึ้นตามระยะเวลาการนัดติดตามที่นานขึ้น ในการศึกษานี้จึงสนับสนุนว่าการรักษาด้วยยาต้านการแข็งตัวของเลือดนานหกสัปดาห์มี outcome ไม่ต่างจากการรักษาด้วยยานานสามเดือน

ไศลขวัญ ศุภพานิชผล
สมใจ กาญจนาพงศ์กุล